

ÚLOHA SPOJOVACÍHO VOJSKA V MASKOVÁNÍ

V době plánování, přípravy i vedení operace (boje) velitelé a štáby sledují mimo jiné i takové cíle, jakými jsou např. utajení před nepřítelem vlastní předpokládané činnosti a uskupení vojsk, klamání nepřátelského průzkumu a dosažení překvapení. Mezi hlavní opatření, která zabezpečují jejich splnění, patří maskování a operační maskování, na nichž se spojovací vojsko v plné míře podílí.

Maskování je druhem bojového zabezpečení a týká se proto taktického stupně. Operační maskování je druhem operačního zabezpečení (na operačním stupni). Rádiové maskování je významnou součástí jak maskování, tak operačního maskování a realizuje ho spojovací vojsko. Pojem rádiové maskování proto chápeme ve dvou rovinách, a to na taktickém a operačním stupni.

Dosažení cílů maskování i operačního maskování je stále složitější. Závisí na tom, jak se v armádách NATO, zejména v armádě USA, vyvíjejí nové technické prostředky průzkumu. Možnosti strategického i taktického průzkumu se rozšiřují. Určení polohy objektu je měřeno na metry a čas potřebný k předání průzkumné informace se počítá na minuty, sekundy a v některých případech přenos informace probíhá v reálném čase.

Maskování je druhem bojového zabezpečení. Jeho cílem je skrýt se před nepřítelem, vnutit mu klamnou představu o záměrech a zámyslu boje vlastních vojsk, o jejich složení a bojové sestavě, systému velení, zabezpečit překvapivou činnost a chránit bojeschopnost jednotek a útvarů. Charakter cílů maskování je sice obecný, ale v jednotlivých druzích boje má své zvláštnosti.

Hlavními způsoby maskování jsou: skrytí, imitace, demonstrační činnost a dezinformace. Opatření maskování realizujeme ve všech druzích a fázích boje, nepřetržitě, iniciativně a samostatně každým druhem vojska (speciálního vojska), především svými silami a prostředky. Úkoly maskování štáb upřesňuje v souladu s rozhodnutím velitele nebo nařízením nadřízeného štábu. **Spojovací vojsko** se na základě článků 608—614 Bojového řádu pozemního vojska Československé lidové armády (Všeob-R-1) podílí na operačním maskování. Odpovídající úkoly plní obsluhy stanic, provozoven, stavební, kabelové a spojovací jednotky, a to v prostorech plnění bojových úkolů (ve spojovacích uzlech, rádiových vysílacích střediscích, pomocných spojovacích uzlech, opěrných spojovacích uzlech), za přesunu i v prostorech soustředění.

Účinnost maskování je i ve spojovacím vojsku dána aktivností, přesvědčivostí, mnohotvárností, vyloučením šablonovitosti.

Maskování se dosahuje:

- zachováváním vojenského tajemství,
- skrytým rozmístěním prvků spojovací soustavy, spojovacích uzlů a stanic, utajením přesunů a činnosti spojovacího vojska, a to s využitím ochranných vlastností terénu a přírodních prostředků ke snížení viditelnosti, ale i umělých prostředků (maskovací sítě, nátery, dýmy apod.),
- opatřeními proti radiolokačnímu a tepelnému průzkumu,
- imitací, tj. vytvářením klamného rozmístění spojovací techniky a vojsk,
- zabezpečením spojení v jednotkách (útvarech), které uskutečňují demonstrační činnost,
- opatřeními proti nepřátelskému rádiovému průzkumu,
- dezinformací,
- zjišťováním a odstraňováním demaskujících příznaků vlastních vojsk.

Složitost maskování u spojovacího vojska způsobuje skutečnost, že rádiové a radioreléové stanice s rozsáhlými anténními systémy vyžadují převážně nezalesněný a volný prostor. Les tlumí příjem i vyzařování elektromagnetické energie. Antény se nesmějí dotýkat větví a stromů; u radioreléových stanic typu RDM-6, RDM-12 a R-404 přesahují koruny stromů a jsou viditelné na velké vzdálenosti. Náročné je maskování kabelových vedení rozvinutých v otevřeném a nepokrytém terénu.

Do popředí vystupuje maskování zdrojů tepelného záření. Takovým zdrojem jsou stanice, provozovny, automobily, velitelsko-štabní obrněné transportéry, tanky, ale i elektrické centrály určené k napájení. Výsledků infraprůzkumu nepřítel využívá ke zjištění rozmístění spojovacích prvků, ale i k navádění vysoce přesných prostředků na cíle.

Imitace (makety) rozvinuté spojovací techniky mohou splnit svou úlohu v maskování před vizuálním a leteckým průzkumem. Při komplexnějším vedeném průzkumu bude nepřítel ověřovat další potvrzující příznaky, jako např. vyzařování elektromagnetické i tepelné energie. Imitace má proto své omezené možnosti.

Elektrické centrály, hlásky dispečinku jsou zejména v noci slyšitelné na velké

vzdálenosti a mohou upoutat pozornost nepřátelských skupin. Proto bude nutné řešit v rámci maskování i klamně tepelné a akustické zdroje, tlumit typický zvuk elektrických centrál, např. jejich umístěním pod povrch země a nakrytím, nebo i vyvinout nové, méně hlučné zdroje elektrické energie. Hlasitost dispečinku je nutné snižovat a nepoužívat jej pro utajované informace.

Dezinformace lze úspěšně realizovat vysíláním klamných zpráv ve vlastních rádiových sítích, při respektování přesvědčivosti, běžné formy a způsobu přenosu. Obsah informace musí mít „reálný“ význam. Z rozkazu odpovědných orgánů je možné vysílat na kmitočtech používaných nepřítelem dezinformace a demoralizující zprávy v řeči nepřítel.

Rádiové maskování na taktickém stupni je adekvátní pojmu ochrana před nepřátelským rádiovým průzkumem (viz Spoj-1-1 – Spojovací řád Československé lidové armády, hlava 1, stať 11 a Spoj-2-1 – Rádiové spojení v Československé lidové armádě, hlava 6, stať 2). Je to souhrn organizačních, provozních a technických opatření, jejichž cílem je ztížit nepříteli vedení radioelektronického průzkumu, zjištění organizace a struktury rádiového, radioreléového a troposférického spojení (tj. místa vysílání, spojovací sítě a směry, místa velení) a získání důležitých informací o našich vojskách. Jejich cílem je rovněž utajit obsah přenášených informací použitím kanálů utajeného spojení a prostředků utajeného velení.

Rádiové maskování na taktickém stupni, které realizuje spojovací vojsko všech velitelských stupňů, druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk, plánuje náčelník spojovacího vojska (spojovací náčelník). Na jeho řízení se podílejí orgány provozně technické služby spojovacích uzlů míst velení a na jeho realizaci velitelé rádiových, radioreléových i troposférických jednotek a také jednotlivé obsluhy stanic. Opatření je vhodné navrhovat při mírovém výcviku a v boji je upřesňovat a konkretizovat. K jejich úspěšné realizaci přispěje především promyšlené zpracování rádiového, radioreléového a troposférického spojení, příprava odpovídajících provozních údajů a pokynů pro provoz, slednost spojovacích systémů a kvalitní vyčíslenost obsluh.

Mezi hlavní opatření je možné zařadit:

- omezení nebo zákaz vysílání v době, kdy chceme utajit záměr činnosti vlastních vojsk, prostory soustředění a pásma (osy) přesunů,

- dodržování stanovených provozních údajů a jejich nešablonovitá změna (druhů rádiových sítí a směrů, kmitočtů, volacích znaků),

- využívání provozních údajů stídných vojsk útvarů a svazky, které je střídají (při přeskupení ponechat část rádiových a radioreléových stanic v původních prostorech, odkud vstl klamný provoz),

- zákaz používání původních provozních údajů z nových prostorů a míst velení,

- organizaci složitějších druhů rádiových sítí a směrů (pracovat s větším počtem kmitočtů a volacích znaků, provoz bez volacích znaků) odolnějších proti nepřátelskému průzkumu,

- vyloučení zvláštností v práci obsluh, v provozním řádu a ve vysílání stanic, které mohou umožnit nepříteli zjistit spojitost stanice (obsluhy) s konkrétním místem velení,

- klamání nepřítelů o složení rádiových sítí, počtu účastníků, činnosti sítě a obsahu přenášených informací,

- organizaci klamných rádiových sítí a radioreléových směrů,

- zachování dřívějšího charakteru a intenzity provozu ve spojích a kanálech při změně druhu boje,

- umístování rádiových stanic s vyšším výkonem než 100 W mimo místa velení,

- maximální využívání utajeného spojení,

- zkrácení doby vysílání na nejnutnější míru.

Mezi účinná technická opatření patří zabránění proniknutí elektromagnetického signálu na území nepřítelů (práce s nejnutnějším výkonem, využívání stínících účinků terénu, používání pokud možno nejnižších antén).

Perspektivním opatřením může být zavádění rádiových stanic, které pracují na základě číslcového přenosu informací nebo stanic, jež využívají rozprostřeného kmitočtového pásma. U obou systémů je předpoklad vyšší odolnosti proti nepřátelskému průzkumu.

Na činnosti proti radioelektronickému průzkumu se podílejí i veliteli a funkcionáři štábu respektováním návrhů náčelníka spojovacího vojska (spojovacího náčelníka) na omezení či zákaz využívání rádiového spojení, na klamání nepřátelského radioelektronického průzkumu, ale i přísným dodržováním zásad utajení velení; spojovací vojsko přísným dodržováním všech nařízení a pokynů provozně technické služby a služby bezpečnosti spojení.

Operační maskování je druhem operačního zabezpečení. Jeho podstata spočívá v organizaci a uskutečňování souhrnu opatření zaměřených na utajení připravované operace a oklamání nepřítelů o skutečných záměrech, charakteru a zámyslu činnosti vojsk, jejich sestavy, rozmístění, bojové pohotovosti, bojeschopnosti, zabezpečení nenadále vlastní činnosti a ochrany živé síly a bojové techniky vojsk svazu před výsocy přesnými zbraněmi nepřítelů.

Základními způsoby operačního maskování jsou: utajení, imitace, demonstrační činnost a dezinformace.

Utajení spočívá ve vytváření podmínek, které ztěžují nepříteli získávat průzkumné údaje, a to cestou odstranění nebo oslabení demaskujících příznaků charakteristických pro různá vojska, prostředky, objekty i činnost.

Imitace zahrnuje vytváření klamných uskupení vojsk, bojové techniky a míst velení s cílem odpoutat průzkum a údery nepřítelů od skutečných uskupení našich vojsk.

Demonstrační činnost spočívá v záměrném zvýraznění reálné činnosti vojsk, provozu rádiových sítí, vedení bojové činnosti, které však jsou ve své podstatě klamné.

Dezinformace spočívá v bezprostředním předávání klamných zpráv nepříteli.

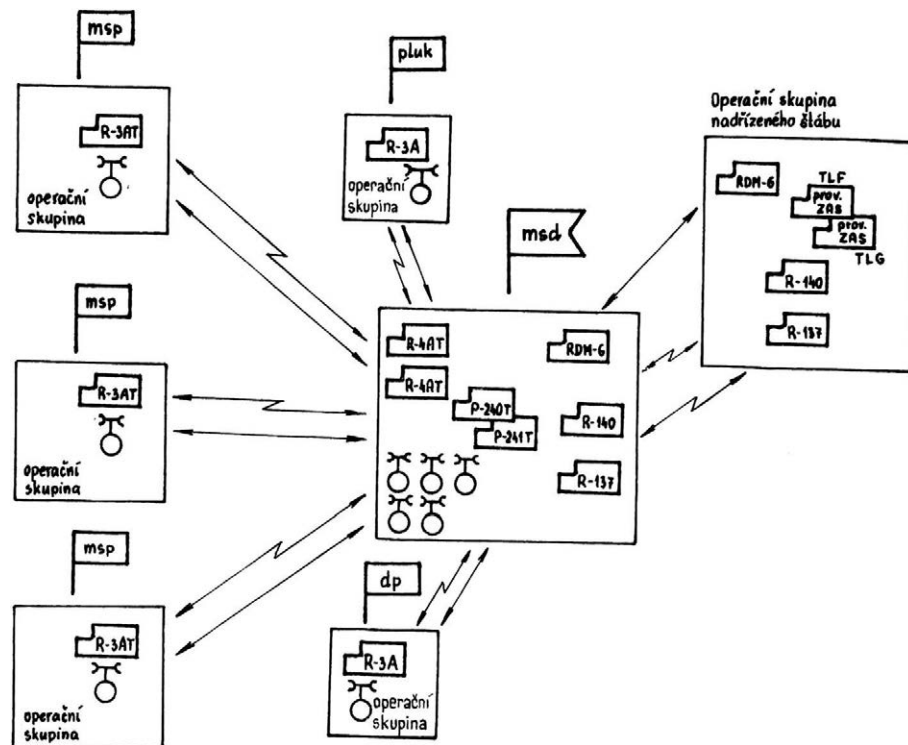
Úkoly operačního maskování plní útvarů a jednotky motostřeleckého a tankového vojska, raketového vojska a dělostřelectva, vojska PVO, ženijního, chemického a spojovacího vojska s organickou výzbrojí a technikou. Dále mohou využívat organické a výpomocné prostředky, maskovací materiál, imitační a zadymovací prostředky, masky, makety, zvukoimitační techniku a další.

Spojovací vojsko se v souladu s plánem operačního maskování plně podílí na jeho opatřeních, a to ve všech formách.

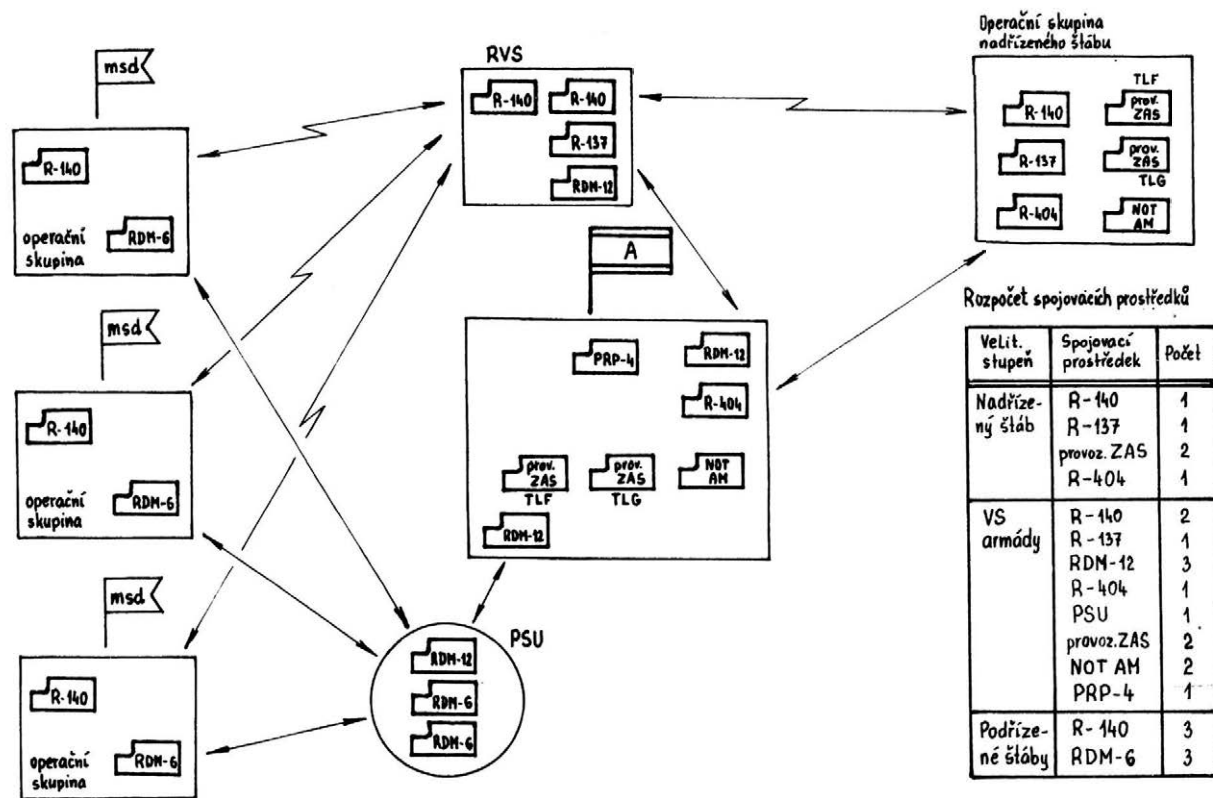
Rádiového maskování na operačním stupni se zúčastňují organické spojovací jednotky svazů, svazků a útvarů, které jsou

Rozpočet spojovacích prostředků

Velit. slupen	Spojovací prostředky	Počet
Nadřízený štáb	R-140	1
	R-137	1
	RDM-6	1
	Provozovna ZAS	1
VŠ ² divize	R-140	1
	R-137	1
	RDM-6	1
	R-4AT	2
	P-240T	1
	P-241T	1
	RDM-61M	5
Podřízené štáby	R-3AT	3
	R-3A	2
	RDM-61M	5

Obr. 1

Obr. 2

k tomuto účelu speciálně vyčleněné. Oklamání nepřátelského průzkumu v současných podmínkách můžeme dosáhnout jen v úzké součinnosti všech druhů vojsk a speciálních vojsk, které se podílejí na plnění plánu operačního maskování. Podíl spojovacího vojska je významný především proto, že používané radioelektronické prostředky k velení jsou trvalým objektem zájmu nepřítele. Systémy rádiového, radio-reléového a troposférického spojení jsou v určitých podmínkách nositeli průzkumných příznaků, čehož nepřítel může využívat.

Formou operačního maskování je utajení. Spojovací vojsko všech velitelských stupňů v různých druzích boje a bojové činnosti plní svými silami a prostředky řadu opatření, jak jsem již uvedl. Podílí se na dodržování zásad utajení velení, maskovací kázní, manévru a rozptýlení spojovacích uzlů na místech velení a především nařízení proti rádiovému průzkumu a bezpečnosti spojení.

U vojsk, která jsou vyčleněna k imitaci činnosti, vytváříme k zvýraznění reálnosti klamnou spojovací soustavu. Na imitovaných místech velení rozvíjíme spojovací uzly, část pomocných nebo opěrných spojovacích uzlů imitujících opěrnou spojovací síť a rádiová vysílací střediska. Imitované prvky spojovací soustavy musí mít reálný základ. Je proto nutné pro ně vyčleňovat odpovídající počet a typy spojovacích prostředků. Je zapotřebí, aby charakter provozu, intenzita, způsob velení a přenosu informací odpovídaly imitované operační situaci.

Smyslem této činnosti je vyprovokovat otevřeným rádiovým a radioreléovým provozem, který odpovídá imitované situaci, nepřátelský rádiový průzkum. Upoutat ho na sebe k trvalému sledování. Reálnosti a přesvědčivosti se dosahuje mimo jiné také realizací základních opatření rádiového maskování na operačním stupni. Toto nelze opomenout, jinak nepřítel náš úmysl zjistí.

Část pasivních spojovacích prostředků, které nevyzařují elektromagnetickou energii, a vozidel můžeme imitovat vhodnými maketami.

K rádiovému maskování na operačním stupni můžeme vyčlenit síly a prostředky z organických spojovacích jednotek svazků a útvarů, které jsou určeny k imitaci,

z druhosledových svazů, svazků (ovšem na úkor jejich reálného spojení) nebo ze spojovacích záloh.

Možná imitovaná spojovací soustava divize i s rozpočtem potřebných sil a prostředků — viz **obr. 1**.

Přitom je nutné imitovat, v nejnutnějším rozsahu, i nadřízený štáb. Na množství vyčleněných spojovacích sil a prostředků i jejich činnosti bude, podle mého názoru, záležet stupeň klamání nepřátelského průzkumu. Čím méně reálných spojovacích prostředků použijeme, tím menší bude pravděpodobnost pozitivního výsledku rádiového maskování.

K imitaci spojovacího uzlu velitelského stanoviště armády se nemůžeme spokojit jen s rozvinutím části spojovacího uzlu, ale je nutné vytvořit i prostorový dojem spojovací soustavy. Nepřítele snáze oklameme, když částečně rozvineme vlastní rádiové vysílací středisko a prvky spojovacích uzlů nadřízeného a podřízených stupňů. Další pasivní prvky a vozidla lze imitovat pomocí maket a klamných zdrojů tepelného záření. Možná varianta vyčlenění sil a prostředků — viz **obr. 2**.

V obou uvedených variantách je nutné, aby spojovací vojsko zabezpečilo utajené spojení a společně s určenými důstojníky operačního směru a druhů vojsk provozně zatížilo spojovací soustavu. Velitelé imitovaných míst velení mimo jiné odpovídají za dodržení jejich plánovaného přemísťování a „reálný“ obsah přenášených informací. Spojovací vojsko musí realizovat běžně používaná opatření rádiového maskování na taktickém stupni.

Demonstrační činnost je pro nepřítele klamná, ale z hlediska vyčleněných vojsk reálná. Zpravidla ji uskutečňují organické svazky, útvary, jednotky a spojovací vojsko. K zabezpečení velení je zapotřebí plně využít spojovací soustavu velitelského stupně obvyklým způsobem, který odpovídá vytvořené situaci, tj. i s uplatněním opatření maskování a rádiového maskování na taktickém stupni.

Na dezinformaci strategického a operačního významu se bude spojovací vojsko podílet na základě přísně centralizovaného řízení. V rádiových sítích a směrech operačního stupně se mohou vysílat klamné informace. K dezinformaci nepřátelských

vojsk a obyvatelstva je možné využívat výkonné rozhlasové vysílače z vlastního území i z území nepřítele. V některých případech lze využívat i výkonné vojenské rádiové stanice.

Operační maskování plánuje zpravidla štáb fronty. K tomu zpracovává plán operačního maskování. Jeho součástí je **plán spojení operačního maskování a úkoly rádiového maskování**. Obsahuje rovněž schéma rádiového spojení, provozní údaje a pokyny pro provoz a další provozní a technickou dokumentaci. **Plán spojení** může podle mého názoru obsahovat:

- operační situaci, její plánovaný vývoj, a to klamný nebo reálný,
- místa velení a jejich přemísťování,
- spojovací soustavu a její prvky,
- schéma rádiového spojení,
- vyčleněné spojovací síly a prostředky, jejich rozmístění a úkoly,
- provozní údaje pro rádiové i radioreléové spojení, pokyny pro provoz a opatření rádiového maskování na taktickém stupni,
- dobu pohotovosti spojení,
- jmenovité určení velitelů spojovacích jednotek a prvků spojovací soustavy.

V praxi nelze vždy oddělovat úkoly, způsoby a prostředky maskování, operačního maskování a rádiového maskování na taktickém a operačním stupni. Tyto cíle, úkoly a činnosti jsou vzájemně propojeny.

Problematika rádiového maskování je spojovacím vojsku blízká i z mírového života. U spojovacích útvarů a rádiových jednotek nacvičujeme opatření proti nepřátelskému rádiovému průzkumu. Spojovací systémy jsou slaďovány při taktických odborných cvičeních, velitelsko-štabních cvičeních a cvičeních s vojsky. Při všech polních zaměstnáních realizujeme opatření maskování.

Myslím, že v dalším období bude nutné více promýšlet, plánovat a realizovat nová opatření maskování, která budou odpovídat vývoji, prostředkům i způsobům nepřátelského průzkumu.

Spojovací vojsko má proto v oblasti maskování a operačního maskování stále nové úkoly, a to jak v oblasti teoretické, tak v oblasti praktické a technické. Jejich zvládnutí zákonitě přispěje k prohloubení bojové připravenosti a pohotovosti spojovacího vojska.